

Statisíce lidí by se mohly zbavit exekucí. O možnosti ale mnohdy nevědí

- CZ24 News | 16. října 2021

ČESKO: Místo statisíců by dlužníci mohli zaplatit jen tisíce korun, a zbavili by se tak exekucí. Takovou šanci má odhadem až 300 tisíc dlužníků, které stíhá soudní exekutor v souvislosti s dluhy vůči státu, obcím a jejich organizacím. Už 28. října začíná tříměsíční akce s názvem milostivé léto. Podle Exekutorské komory ČR jsou ale podmínky vůči exekutorům nesystémové a neférové.

Na ženě z Tachovska vymáhá exekutor 4,5 milionu korun. Dluh vznikl tak, že několik měsíců neplatila nájem obecního bytu. Obci tak nezaplatila asi 80 tisíc korun. Sankční úrok, který v minulosti činil devadesát procent ročně, spolu s náklady na exekuci však způsobil, že aby se oddlužila, musela by zaplatit miliony.

To je jen jeden z případů lidí, kterým se z původně uhraditelného dluhu stala překážka znemožňující návrat do běžného života. Nemusí přitom jít jen o nájem, ale třeba o pokutu v knihovně, nedoplatek na zdravotním pojištění nebo třeba pokutu za jízdu hromadnou dopravou na černo.

„V takových případech to bylo dáno naprosto nemravnými odměnami advokátů za vymáhání. Z jistiny 800 korun se přihodilo třeba devět tisíc korun na odměnách advokáta a odměna za náklady exekutora, takže ve výsledku to je jedenadvacet tisíc,“ popsal analytik Daniel Hůle z Člověka v tísni.

Právě tyto disproporce vyústily v to, že řada lidí spadla do dluhové pasti. Nyní mají šanci se se dluhů zbavit a vrátit se tak do normálního života. Na konci měsíce, přesně 28. října, totiž započne takzvané milostivé léto.

Jde o časově omezenou nabídku pro lidi v exekuci s dluhem vůči státu či státním organizacím, která je součástí novely exekučního řádu. Trvat bude tři měsíce, tedy do 28. ledna 2022. Dlužníkům, kteří během těchto tří měsíců zaplatí exekutorovi jistinu plus dalších 908 na uhrazení nákladů na zastavení exekuce, bude odpuštěn úrok, penále a pokuty.

„Pokud tak dlužník učiní, bude exekuce zbaven bez jakýchkoliv dalších následků. Pokud to do 28. ledna neučiní, exekuce mu poběží dál,“ popsal Marek Výborný, poslanec KDU-ČSL, který tuto možnost prosadil.

Dlužníků „státu“ je přes čtvrt milionu

Celá akce se týká jen státu či státních organizací. Kromě obcí či městských částí jde třeba o knihovny, dopravní podniky, ale také o Všeobecnou zdravotní pojišťovnu, Český rozhlas či Českou televizi nebo ČEZ. Kolik dlužníků by mohlo celé akce využít, jasné není. Odhaduje se, že by to mohlo být až čtvrt milionu lidí.

„Například jen VZP v současnosti vymáhá soudní exekuci po 230 tisících lidí. Když přičteme dluhy za jízdu na černo, dluhy na nájemném, budeme se bavit řádově o 300 tisících lidí, a to i když vezmeme v potaz, že se dluhy překrývají,“ uvedl Hůle. Podobné počty zmiňuje i Výborný.

Snahy o oddlužení komplikuje fakt, že řada lidí o svých dluzích neví. „První krok je zjistit, jaké exekuce a u kterého exekutora mám. Druhý krok je vstoupit do jednání s exekutorem, poslat jim doporučený dopis s žádostí o vyčíslení nesplacené jistiny. Zároveň je tím dopisem informovat

explicitně, že využívám milostivého léta a uvést tam například e-mailový kontakt, kam mi mají být ty částky o jistině zaslány tak, aby se zjednodušil proces a exekutor neposílal dopisy,” poslal Hůle.

Následně stačí exekutorovi zaslat mezi 28. říjnem a 28. lednem jistinu plus 908 korun. Exekutor je pak ze zákona povinen exekuci zastavit a dlužníka osvobodit od dalšího placení dluhů.

Otázku samozřejmě zůstává, kolik lidí celé věci využije. Jednak řada lidí nebude mít na uhrazení jistiny, a to především u větších dluhů, jako jsou nedoplatky za nájem. Jednak pak celé věci chybí větší informační kampaň a řada dlužníků o možnosti ani neví.

„Prozatím byl náš úřad osloven ze strany dlužníků v řádu několika telefonických dotazů, a to z pohledu několika tisíc námi vedených exekucí pro ‚veřejnoprávní subjekty‘. Jde cca o jeden až dva dotazy na tisíc exekucí,” popsal třeba soudní exekutor z Liberce Petr Polanský.

„Na help-linku nám volá třeba sedmdesát lidí denně, lidí tedy není zas tak úplně málo. Bylo by ale na místě udělat kampaň, protože se bavíme o statisících dlužníků, přičemž si myslím, že o milostivém létu ví jen tisíce,” uvedl Hůle. A i samotné obce potvrzují, že zatím dostaly buď žádné nebo jen pár dotazů.

Část obcí chce pomoci

Výborný jako tvůrce milostivého léta oslovil i obce, aby o věci informovaly a „svým“ dlužníkům tak pomohly. „Osobně jsem přesvědčený, že toto tříměsíční období může být výhodné pro obě strany, a to jak pro dlužníky, kteří mají reálný zájem na tom své dluhy splatit a exekuce se zbavit, ale drahým problémem je pro ně často právě příslušenství, které mnohdy činí až několikanásobek původního dluhu,” komentoval Výborný.

„Pro města a obce a další věřitele navíc vzniká šance na to, že bude původní dluh splacen a dostanou zpět své dlužné peníze, což by se u řady dlužníků za standardní situace nikdy nestalo. Jedná se tak opravdu o pomocnou ruku jak pro věřitele, tak pro zodpovědné dlužníky,” dodal.

Přístup obcí se liší. Třeba Plzeň již nyní rozesílá dopisy, ve kterých lidi informuje o dluhu a o tom, jak mají postupovat.

„Nový zákon vnímáme jako šanci na restart, jako neuvěřitelnou příležitost pro tyto osoby a chceme, aby věděly, že takovou možnost mají. Chceme být v tomto proaktivní,” uvedl radní města Plzně pro oblast ekonomickou, bytovou, sociální začleňování a nakládání s majetkem David Šlouf.

Další obce uvádí, že na oslovování jednotlivých dlužníků nemají kapacity. Ty tak informují alespoň hromadně přes webové stránky, radniční noviny či další veřejné kanály.

„Jednotlivé dlužníky, u nichž jsou pohledávky vymáhány soudním exekutorem, nebudeme kontaktovat, neboť ve většině případů se jedná o dlužníky dlouhodobé, kteří se na adresách, kde mají trvalý pobyt nezdržují a žádnou jinou adresu, popřípadě jiné kontaktní údaje, nemáme k dispozici,” uvedla třeba mluvčí Přerova Lenka Chalupová.

„S ohledem na velké množství dlužníků není možné každého oslovit adresně, proto budeme dlužníky informovat prostřednictvím městských webových stránek města a v městském zpravodaji,” uvedla zase Jana Fričová, mluvčí Jablonce nad Nisou.

Obecně však obce celou iniciativu hodnotí kladně. Dluhy jsou podle nich většinou stejně dlouhodobě nevymahatelné. Pro města je tak lepší je takto smazat a získat zpět alespoň část peněz, současně

zlepšit životní situaci některých obyvatel. „Domníváme se, že v našem případě nepřinese finanční ztráty. Vedené exekuce jsou dlouhodobě vymáhány s poměrně nízkou výtežností,“ uvedl Roman Jodas, vedoucí finančního odboru teplického úřadu s tím, že město již dřív u spolupracujících dlužníků příslušenství promíjelo.

„Akci hodnotím kladně, pokud by se takto vyřešily některé dluhy, bylo by to hospodárnější a výhodné pro obě strany. Zda spravedlivé, to je jiná otázka,“ souhlasí vedoucí ekonomického odboru Městského úřadu Louny Romana Krameriusová.

Kritika ze strany komory i nedořešená pojišťovna

Proti milostivému létu se už ale ohradila Exekutorská komora ČR. Považuje tuto akci za nesystémové řešení. Exekutorům se totiž při milostivém létu proplatí jen část nákladů a budou je hradit ze svého. Podle komory vedení exekuce vyjde v průměru na 4 500 korun bez DPH.

„Na základě milostivého léta bude ale exekutorům proplacena pouze poměrná část těchto nákladů 750 korun. Tato částka byla původně určena na úhradu nákladů spojených s aplikováním milostivého léta. Přijde mi nefér, že stát v průběhu hry změní její pravidla. Soudní exekutoři veškeré náklady hradí ze svého, nedostávají nic ze státního rozpočtu a nyní nemůžeme vymáhat ani skutečné náklady, které nám s vedením těchto exekucí vznikly,“ uvedl prezident komory Jan Mlynářčík.

To kritizuje i exekutor Polanský. „Politici si ve jménu předvolebního boje namísto reálného řešení problému mnohonásobně zadlužené vrstvy obyvatel vzali prostě exekutory jako rukojmí a na úkor jejich přímých ztrát přijali normu, kterou si chtěli vylepšit obraz před veřejností,“ míní. Poplatek podle něj pokryje jen asi 12 až 14 procent nákladů. Poukázal ale na to, že podle něj podmínky splní jen nízká procenta dlužníků.

A ke kritice se přidala i Česká asociace věřitelů. „Obecně mám obavu, že naplnění cíle této novely bude velice složité a obávám se, že zájem bude celkově malý. Dlužníci budou muset projevit iniciativu, zaplatit část dluhu a část nákladů exekuce a nakonec jim stejně zůstane mnoho dalších dluhů, na které milostivé léto nedopadá,“ míní prezident asociace Pavel Staněk. Jediným řešením celkového předlužení podle něj je insolvenční řízení.

Všeobecná zdravotní pojišťovnou chce od ministerstva zdravotnictví získat výklad, jak postupovat. Podle ní není právní úprava k odpuštění dluhů jednoznačná. Závěr k postupu by chtěla mít do konce příštího týdne.

Podle experta na dluhovou problematiku Daniela Hůleho z organizace Člověk v tísni se pojišťovna snaží do jistiny, jejímž splacením se celý dluh srovná, zahrnout i penále. Řada dlužníků by tak opatření nemohla využít. Podle poslanců, kteří milostivé léto prosadili, penále součástí jistiny není.

„Exekutoři se v tuto chvíli ustálili na výkladu, že penále je jistinou a aby dlužník mohl využít milostivé léto, tak musí zaplatit celé dlužné pojistné i celé penále,“ uvedl Hůle s tím, že o celé věci se nyní jedná. Jinak se ale podle něj exekutoři k věci staví vstřícně.

Za co lidé dluží

Nejčastěji lidé u státu a státních institucí dluží za nezaplacený komunální odpad a za pokuty z dopravy v rádech stovek až tisíců korun. U pokut z dopravy se v některých případech jedná o dluhy řádově i v desítkách tisíc

Kromě toho jde i o nezaplacené pokuty – za dopravní přestupky, rušení nočního klidu, konzumace alkoholu na veřejném místě, drobné krádeže a jiné.

Dále jde o dluhy za pronájem městských bytů, kde se dlužné částky pohybují v řádech tisíců či i desítek tisíc korun. Kromě toho se milostivé léto týká třeba i dluhů u ČEZu.

Konzultaci a pomoc dlužníkům nabízí třeba Člověk v tísni a jeho help-linka 770 600 800.